

«Ὡς εἶδεν Ἡσαΐας συμβολικῶς...»

[Ορθοδοξία](#) / [Θεολογία](#)

[Βασίλειος Τουλουμτσής, Θεολόγος](#)

Στον ειρμό της ε΄ ωδῆς του κανόνα της Υπαπαντής περιγράφεται η θεοφάνεια του προφήτη Ησαΐα, κατά την οποία αξιώθηκε να δει τον άσαρκο Θεό Λόγο «έν θρόνῳ ἐπηρμένῳ, ὑπ' Ἀγγέλων δόξης δορυφορούμενον». Πηγή έμπνευσης του ασματογράφου αγίου Κοσμά επισκόπου Μαΐουμά, ως προς την σύνταξη του ειρμού, υπήρξε το στί κεφάλαιο του Ησαΐα, το οποίο και αποτελεί το β΄ εσπέριο ανάγνωσμα. Στην διήγηση της Παλαιάς Διαθήκης, ήδη στην αρχή του κεφαλαίου, τοποθετείται ο χρονικός προσδιορισμός τέλεσης του αναφερόμενου γεγονότος ως εξής: «Καί ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ, οὗ ἀπέθανεν Ὁζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ»[1]. Υπομνηματίζοντας ο άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος τον προφήτη Ησαΐα, διερωτάται αναφορικά με τον τρόπο του χρονικού προσδιορισμού: «Τί δήποτε τοὺς μὲν ἄλλους χρόνους ἀπὸ τῆς ζωῆς τῶν βασιλέων, τοῦτον δὲ ἀπὸ τῆς τελευταίας χαρακτηρίζει νῦν ὁ προφήτης; Οὐ γὰρ εἶπεν· Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ὁζίου, οὐδέ, ἐν τῇ βασιλείᾳ Ὁζίου, ἀλλ' ἐγένετο ἠνίκα ἀπέθανε»[2]. Προφανέστατα και τούτο δεν συμβαίνει τυχαία και άνευ λόγου, «οὐχ ἀπλῶς, οὐδέ ὡς ἔτυχεν, ἀλλά τι ἀπόρρητον ἡμῖν αἰνίττεται»[3]. Μέσω του συγκεκριμένου χρονικού

προσδιορισμού επιχειρείται η προβολή και ο τονισμός της ύπαρξης αιτιώδους σύνδεσης μεταξύ του θανάτου του βασιλέως Οζία και της θεοφάνειας του προφήτη Ησαΐα. Εκ προοιμίου σημειώνεται αδρομερώς, ότι το συγκεκριμένο όραμα σηματοδοτεί την εκ νέου ενεργοποίηση της προφητείας, η οποία επί Οζία και λόγω του Οζία είχε τεθεί σε αναστολή.

Συνοψίζοντας την πατερική ερμηνευτική ο άγιος Νικόδημος αγιορείτης, αναφορικά με την ερμηνεία του κανόνα της Υπαπαντής, πριν ακόμη εισέλθει στην προσέγγιση του θεολογικού βάθους της θεοφάνειας, εκκινά ακριβώς με το συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός, στο οποίο ενεπλάκη ο Οζίας, σημειώνοντας: «Τῆς ὀπτασίας ταύτης ἡ αἰτία ἠκολούθησεν οὕτως. Γράφει ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαΐου, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ὀζίας ἐλεπρώθη, διότι μὴ ὢν Ἱερεὺς, ἐτόλμησε νά θυμιάσῃ μέσα εἰς τὸν Ναόν παρά τὴν ἀξίαν· καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι δέν ἐδίωξαν αὐτόν ἔξω τοῦ Ναοῦ, οὔτε ὁ προφήτης Ἡσαΐας ἤλεγξεν ἐκείνον διὰ τὴν τόλμην· τούτου χάριν μέ δικαιοσύνην ἐμπόδισεν ὁ Θεός τὸ χάρισμα τῆς Προφητείας ἀπὸ τοῦ Ἡσαΐαν, καὶ ἀπὸ τὸν λαόν τῶν Ἰουδαίων· ὅταν δέ ὁ Ὀζίας ἀπέθανε, τότε πάλιν ἔδωκε τὸ προφητικὸ χάρισμα εἰς αὐτόν· ὅθεν τότε εἶδε τὴν φοβερὰν ἐκείνην ὀπτασίαν τοῦ Θεοῦ»[4]. Με τον τρόπο αυτό διακρίνει σαφώς την διάπραξη της βλασφημίας από πλευράς του Οζία ως το αίτιο παύσης της προφητείας, ενώ το όραμα του Ησαΐα ως το αιτιατό γεγονός, μέσω του οποίου θεραπεύονται οι συνέπειες της βλασφημίας και επανεργοποιείται το χάρισμα.

Η κίνηση αυτή του Οζία δεν συνιστά απλώς αντιποίηση ιδιότητας, που ασφαλώς

δεν κατείχε, αλλά κυρίως αποτελεί την έκφραση αλαζονικής μέθης, η οποία του υπαγόρευσε να φαντάζεται πράγματα μεγαλύτερα της αξίας του («μείζον τῆς ἀξίας ἐφρόνησε») σε βαθμό τέτοιο ώστε, χειροτόνητος ων, θεωρούσε τον εαυτό του αυτόκλητο ιερέα «καί λειτουργίαν ἀρπάσαι τήν ἱεράν καί αυτόκλητος ἐλθεῖν ἐπί τό δεῖν ἱεραῖσθαι τῷ Θεῷ [...] προσκομίζειν ἤθελε τάς θυσίας τῷ Θεῷ»**[5]**. Επί τη βάσει της συγκεκριμένης πλάνης βλασφήμησε τον Θεό με την ενέργειά του.

Εισερχόμενος παρανόμως και αθέσμως ενώπιον του ιερού θυσιαστηρίου, δίχως την συγκατάθεση και μεσιτεία των Λευιτών ιερέων, «θυμιᾶν ἐζήτει παρά τό εἰωθός καί τόν νόμον» (δηλ. αντίθετα με όσα ορίζονταν στην παράδοση, στους κανόνες και στην εν γένει λειτουργική τάξη και πράξη). Οι ιερείς βεβαίως τον έλεγξαν για την ασέβειά του, όμως ο ίδιος όντας δέσμιος της πρωτειαμανίας του και έρμαιο της εγωιστικής του τύφλωσης, περιφρόνησε τις γενόμενες υποδείξεις και την ζώσα παράδοση του Νόμου του Θεού «καί παρ' οὐδέν ποιούμενος τάς τῶν ἱερέων συμβουλάς, ἠλέγχετο παραχρήμα παρά Θεοῦ. Λελέπρωται γάρ, αὐτοῖς μετώποις ἐπληθηκότος τοῦ πάθους»**[6]**. Ο άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος εκφράζοντας την αυτή ερμηνεία ως προς την εμφάνιση της λέπρας, θα σημειώσει: «Ταύτης ἔνεκεν τῆς ἀναισχυντίας ἐπαφῆκεν αὐτῷ λέπραν ὁ Θεός κατά τοῦ μετώπου»**[7]**, την οποία υπέφερε μέχρι την ημέρα του θανάτου του. Με την κίνησή του όμως αυτή, «βουληθεῖς γάρ πλείονα τῆς οὔσης τιμήν λαβεῖν, καί ἤς εἶχεν ἐξέπεσεν»**[8]**. Έτσι, ούτε την ιερωσύνη απέκτησε, αλλά επιπρόσθετα διώχθηκε και από τον βασιλικό θρόνο, ζώντας το υπόλοιπο της βιολογικής του ζωής «έν οἴκῳ τινί κεκρυμμένος, τήν αἰσχύνην οὐ φέρων»**[9]**.

Οι συνέπειες της βλασφημίας του Οζία όμως δεν είχαν ως αποδέκτη τους μόνον τον ίδιο τον παραβάτη, αλλά ολόκληρος ο λαός «συναπήλαυσεν ἅπας τῆς τοιαύτης ὀργῆς», ως αποτέλεσμα της αφωνίας του και της απάθειάς του ενώπιον τέτοιας εκκλησιολογικής εκτροπής, **κατά την οποία δεν προστάτεψαν την ιερωσύνη που ατιμαζόταν** («καί τήν ἱερωσύνην ὑβριζομένην οὐκ ἐξεδίκησαν»). Αναφορικά με τον λαό, η συνέπεια της αδιαφορίας του ήταν «τῷ τήν προφητείαν ανασταλῆναι· ὀργιζόμενος γάρ αὐτοῖς ὁ Θεός περί οὐδενός ἀπεκρίνατο»**[10]**. Ο άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας θα ξεκαθαρίσει ότι η σιγή του Θεού δεν συνέβη με πρόθεση τον ατιμασμό των προφητών, αλλά προκειμένου να φανερώσει την αναξιότητα του λαού να δεχθεί και να ερμηνεύσει την προφητεία, εφόσον το πνεύμα που τους χαρακτήριζε ήταν αμιγώς το πνεύμα του κόσμου, το οποίο απλώς διαστρέφει και παρερμηνεύει τον λόγο του νομοθέτη^[11]. Άλλωστε με το δεδομένο αυτό, οποιαδήποτε προσπάθεια ερμηνείας του λόγου του Θεού αυτοκαθίσταται ψεύδος, ανίκανο να ανυψώσει τον άνθρωπο σε εκείνα τα ύψη, στα οποία συντελείται η ένωσή του με τον Θεό, εφόσον ένας παρερμηνευμένος θείος λόγος κρατά με απόλυτη συνέπεια τον άνθρωπο δέσμιο της ύλης και των δεδομένων του

κόσμου. Συνεπώς, λέει ο Θεός, «ἀκοῆ ἀκούσετε, καί οὐ μή συνῆτε, καί βλέποντες βλέπετε καί οὐ μή ἴδητε. Ἐπαχύνθη γάρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καί τοῖς ὠσίν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καί τούς ὀφθαλμούς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καί τοῖς ὠσίν ἀκούσωσι, καί τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καί ἐπιστρέψωσι, καί ἰάσωμαι αὐτούς»[12]. Και το γεγονός αυτό συμβαίνει επειδή τίποτα από όλα αυτά δεν έγινε έπειτα από βία, αλλά μάλιστα αποτελεί καρπό ελεύθερης επιλογής του ανθρώπου, με ψυχή ανυπάκουη και πρόθυμη να αντισταθεί στον Θεό[13]. Όλα τα ανωτέρω αποτελούν τους συνεπείς και γνήσιους καρπούς της υποτίμησης της ζώσας παράδοσης.

Η τιμωρία όμως αυτή δεν τέθηκε επ' αορίστου χρονικού ορίζοντα, αλλά ειδικώς «τῷ μέτρῳ τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως καί μέτρον τῆς τιμωρίας ὤρισεν» ο Θεός, ώστε με τον θάνατο του Οζία να ανοίξει εκ νέου τις πόρτες της προφητείας, δίνοντας στους προφήτες τα θεία οράματα. Ακριβώς στον αντίποδα των δεδομένων του κόσμου έρχεται η θεοφάνεια να υπενθυμίσει εκ νέου το ύψος της αποκαλυπτόμενης αλήθειας, η οποία δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνεται αντικείμενο επεξεργασίας και ερμηνείας υπό των κριτηρίων του κόσμου, πολλώ μάλλον να εργαλειοποιείται για φθηνές και εμπαθείς επιδιώξεις. Για τον λόγο αυτό ο άσαρκος Λόγος εμφανίζεται καθήμενος επί θρόνου ὑψηλοῦ καί ἐπηρμένου. Μάλιστα, προκειμένου να αρθεί υπό του Θεού η αναστολή της προφητείας για την ασέβεια ενώπιον του ιερού θυσιαστηρίου, στέλνεται ένα Σεραφείμ και λαμβάνει δια λαβίδος εκ του θυσιαστηρίου (ἔνθα αἱ θυσίαι προσεφέροντο καί οἱ καθαρμοὶ τῶν ἁμαρτημάτων) τον αναμμένο άνθρακα (που ήταν σύμβολο του Χριστού) και εγγίζεται στα χείλη του προφήτη, τα οποία και καθαρίζει, καθώς τα ακάθαρτα

χείλη δηλώνουν την έλλειψη παρρησίας ενώπιον του Θεού (τό *άπαρρησίαστον εμφαίνων*). Με τον τρόπο αυτό ο Θεός αίρει την σιγή Του και χαρίζει εκ νέου οράματα και προρρήσεις στους φίλους Του, τα οποία ως στόχο έχουν την αποκάλυψη στον κόσμο, των βαθέων και αποκρύφων, ως προς την χριστολογική φανέρωση: *«Οὐ καθ' ἓνα τυχόν, οὔτε μὴν ἀδιαστάτως οἱ μακάριοι προφηῆται τὰς τῶν ὁράσεων ἀποκαλύψεις ἐδέχοντο παρὰ Θεοῦ. Ἀνὰ μέρος δὲ μᾶλλον, κατὰ τὸ Δεσπότη δοκοῦν. Καὶ ἐν χρόνοις καθ' οὓς ἤθελε τοῦτο δρᾶν ὁ ἀποκαλύπτων βαθέα καὶ ἀπόκρυφα, καὶ γινώσκων τὰ κεκρυμμένα»***[14]**.

Η Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος, θέλοντας να αναφερθεί στο άδεκτο της προσευχής και της λατρείας ιερέων ή φερόμενων ως ιερέων, που δεν ανήκουν στο σώμα του Χριστού και που κατ' επέκταση δεν μετέχουν στην απαράβατη ιερωσύνη Του (Εβρ. 7, 24), ερανίζεται τον προφήτη Ησαΐα, σημειώνοντας: *«ἔφη γὰρ ὁ θεὸς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς οὕτω διακειμένους· ἐὰν προσφέρῃτέ μοι σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστὶ, καί· ὅταν τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐκτείνητε πρὸς με, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν»***[15]**. Γίνεται κατανοητό ότι το χάρισμα της ιερωσύνης αφενός μεν εδράζεται στο στέρεο θεμέλιο της πίστης, αφετέρου δε, αποτελεί μυστηριακή έκφραση του χαρισματικού σώματος εντός των ορίων της Εκκλησίας. Συνεπώς, οποιαδήποτε προσπάθεια αναγνώρισης ιερωσύνης σε σχισματικές ή αιρετικές κοινότητες, στις οποίες η Εκκλησία ουδέποτε μετέδωσε το χάρισμα, αποτελεί ενέργεια εκκλησιολογικώς ανυπόστατη και αναιρετική των χαρισματικών και κανονικών της ορίων. Κατ' αναλογία τα αυτά ισχύουν και στα δεδομένα του τύπου της λειυτικής ιερωσύνης της Π.Δ. Αυτήν την πραγματικότητα άλλωστε επιβεβαιώνει η περίπτωση του χειροτόνητου Οζία, προβάλλοντας ταυτόχρονα τον βαθύτερο χαρακτήρα του μυστηρίου της ιερωσύνης.

Ο άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας θα σημειώσει ότι η λαβίδα, ως το μέσο μεταφοράς του πυρωμένου άνθρακα, πέραν του συμβολισμού της Θεοτόκου που αναφέρεται στην θ' ωδή του όρθρου της εορτής[16], αποτελεί σύμβολο όλων των Γραφών και των προφητικών προρρήσεων, μέσω των οποίων έρχεται η γνώση περί του Θεού και κατ' επέκταση η πίστη προς Αυτόν. Στην ίδια προοπτική το δοξαστικό της Λιτής προτρέπει στην αξιοποίηση του πλούτου των μνημείων της ζώσας και ενιαίας παράδοσης, παραγγέλλοντας την έρευνα των Γραφών, καθώς *«ἐν αὐταῖς γὰρ εὐρίσκομεν αὐτόν, τικτόμενον καὶ σπαργανούμενον, τιθηνούμενον καὶ γαλακτοτροφούμενον, περιτομὴν δεχόμενον, καὶ ὑπὸ Συμεῶν βασταχθέντα, οὐ δοκῆσει οὐδὲ φαντασίᾳ, ἀλλ' ἀληθείᾳ τῷ κόσμῳ φανέντα»*.

Επί τη βάσει όλων αυτών γίνεται κατανοητός ο τρόπος, με τον οποίο ξεκινά το στ' κεφάλαιο του Ησαΐα, προκειμένου να δηλωθεί η βλασφημία που προηγήθηκε,

συνακόλουθα να ερμηνευθεί η θεοφάνεια που ακολούθησε και να τονιστεί το εμπροϋπόθετο του χαρίσματος της ιερωσύνης: «Καί ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗ ἀπέθανεν Ὁζίας ὁ βασιλεύς, ἴδον τόν Κύριον Σαβαώθ καθήμενον ἐπί θρόνου ὑψηλοῦ καί ἐπηρμένου».

Παραπομπές:

[1] Ησ., 6, 1.

[2] Ἰωάννης Χρυσόστομος, *Ἑρμηνεία εἰς τόν προφήτην Ἡσαΐαν*, PG 56, 67.

[3] Ὁπ. π.

[4] Νικόδημος Ἀγιορείτης, *Ἑορτοδρόμιον, ἥτοι ἐρμηνεία εἰς τούς ἀσματικούς κανόνας τῶν δεσποτικῶν καί θεομητορικῶν ἐορτῶν*, ἐν Βενετία 1836, σελ. 190. Για την διήγηση του γεγονότος του άθεσμου θυμιάσματος από τον Οζία βλ. Παραλειπ. Β΄ 26, 16.

[5] Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, *Ἐξήγησις Ὑπομνηματική εἰς τόν προφήτην Ἡσαΐαν*, PG 70, 169.

[6] Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, PG 70, 169.

[7] Ἰωάννης Χρυσόστομος, *Ἑρμηνεία εἰς τόν προφήτην Ἡσαΐαν*, PG 56, 68.

[8] Ὁπ. π.

[9] Ὁπ. π.

[10] Ὁπ. π. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι η παύση της προφητείας από μέρος του Θεού είχε ήδη προφητευθεί στον προφήτη Ιεζεκιήλ, στον οποίο είχε εξαγγείλει: «Καί τήν γλῶσσαν σου συνδήσω καί αποκωφωθήση, καί οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα εὐθύνοντα, ὅτι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν» (Ιεζ. 3, 26).

[11] Βλ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, PG 70, 172: «Σεσίγηκεν ὁ Δεσπότης οὐκ ἀτιμάζων προφήτας ἁγίους, ἀναξίους δὲ μᾶλλον ἀποφαίνων τῆς παρ' αὐτοῦ νοθεσίας τοὺς ἀκαθάρτους συνοικοῦντας παρά γε τὸ τῷ νομοθέτῃ δοκοῦν».

[12] Ἰωάννης Χρυσόστομος, PG 56, 68.

[13] Ἰωάννης Χρυσόστομος, PG 56, 75 : «Οὐ γὰρ συναρπαγῆς ἦν αὐτῶν τὰ τολμήματα, οὐδὲ γνώμης ἐπηρεαζομένης, ἀλλὰ ψυχῆς ἔργον ποιουμένης τὴν παρακοὴν καὶ διανοίας φιλονείκου, καθάπερ ἐκ μελέτης τινὸς καὶ σπουδῆς, ἀνθισταμένης τοῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κελευομένοις».

[14] Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, PG 70, 169.

[15] Πράξις στ' / Ἀνασκευῆς τόμος ε', E. Lamberz, *Acta conciliorum oecumenicorum, Series secunda, volumen tertium: Concilium universale Nicaenum secundum, Pars Tertia, Concilii actiones VI-VII*, Berlin - Boston: De Gruyter, 2016, σελ. 720.

[16] «Ἡ λαβὶς ἡ μυστική, ἡ τὸν ἀνθρακα Χριστόν, συλλαβοῦσα ἐν γαστρὶ, σὺ ὑπάρχεις Μαριάμ».

<https://bit.ly/3jGDwXB>